

Повеќе од десет години трае договарањето околу нашето име со Грција. За овој период сфативме дека главен проблем во преговорите меѓу двете соседни држави не е името, туку судирот на две национални стратегии. Од една страна е грчката национална стратегија, чија основа е поставена во 1830 година во програмата на т.н. "мегали идеја", а од друга страна е македонската национална стратегија, која има богата историска основа и недоволни познавачи, поддржувачи и реализатори.

Под поимот стратегија се подразбира уметност на општото. Националната стратегија ги инкорпорира остварувањата на целите во сите области на општественото живеење, особено во политиката, економијата и дипломатијата. Денес поимот национална стратегија најчесто се дефинира како уметност на проекции и насочувања во политиката, економијата, дипломатијата и во други области во остварувањето на националните, односно државните цели.

Основите на грчката национална стратегија се поставени во првата половина на XIX век. Под влијание на повеќе фактори, пред сè, на идејата за создавање нова национална држава, на разните идеолошки струења, на економскиот, на верскиот и на други влијателни фактори меѓу Грците биле создадени два политички и духовни центра - Атина и Цариград. Борбата и ривалството меѓу нив, пречката да се изгради единствена грчка национална стратегија, биле надминати кон средината на XIX век со прифаќањето на поимот елинизам, кој во себе ги содржел и ги соединувал поимите грчка цивилизација (античка, грчка и византиска) и целата грчка заедница во светот.

Особено значајна улога во зацврстувањето и во засилувањето на елинизмот имала Цариградската патријаршија со нејзината духовна и световната власт врз православните христијани во Турција. Како природна последица на доминацијата на Грците во Цариградската патријаршија, особено во повисокото свештенство и на нивната културна и економска супериорност, во Турција се распространувале грчката култура и јазик, се печателе книги и се вршела пропаганда, православните се грцизираше и се ширел елинизмот меѓу негрчкото население. Од овие политички и духовни центри доаѓа-

Ванче СТОЈЧЕВ

“

*Vist i nat a niz
i ist orijat a vo
sega{ nost a za
i dni nat a...*

”

ле идеи за формирање дуалистичка грчко-турска држава, а доколку Турција се распадне - создавање нова грчка државна творба слична на Византија, врз современи основи на православието и грчките културни традиции.

Дефинитивното прифаќање на елинизмот како компромисна национална формула завршило кон средината на XIX век, кога во него се обединети античкото и византиското наследство, со што е надминат долгогодишниот спор

ОСНОВИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ТРЕБА ДА СЕ ВТЕМЕЛЕНИ ВРЗ ИСТОРИСКИТЕ ПОСТУЛАТИ ПОСТАВЕНИ ОД ДВАЈЦАТА НАЈПОЗНАТИ И БЕСМРТНИ МАКЕДОНЦИ, АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ И ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, ЗАТОА ШТО ТИЕ ИМАЛЕ ИСТА ЦЕЛ - СОЗДАВАЊЕ МАКЕДОНСКО ОПШТЕСТВО ПО МЕРКА НА ЧОВЕКОТ, БЕЗ ОГЛЕД НА НАЦИОНАЛНА, ВЕРСКА И ПОЛОВА ПРИПАДНОСТ, ВО КОЕ ЗНАЕЊЕТО, СПОСОБНОСТА И СТРУЧНОСТА ЌЕ БИДАТ ОСНОВНО МЕРИЛО ЗА МЕСТОТО И СТАТУСОТ НА СЕКОЈ ПОЕДИНЕЦ ВО ОПШТЕСТВОТО.

ната пропаганда".

Според наведените факти, Грците се свесни за постоењето на македонското малцинство во Грција. Нивен проблем се традицијата, културата, историјата, науката. Своите национални интереси тие секогаш ги остварувале со упорност и со поддршка од големите сили. Сега ќе бараат Македонија да се откаже од историјата, што значи да прифатиме дека сме Коминтерновска т.е. Титова

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ДА НИ Е АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА

меѓу Грчката (атинската) автокефална црква (1833) и Цариградската патријаршија, од која се заканувала опасност да ја прогласи за шизматичка, а посредничка улога имала Русија.

Грчката национална програма се изразува во формулата "мегали идеја", а прв политички јавен израз за тоа дал Јоанис Колетис, претседател на грчката Влада, кој во Народното собрание (1844) рекол дека претставниците на народот, кои го почнале ослободувањето на сите христијани во духот на "големата идеја", треба да одлучуваат "не само за судбината на Грција, туку и за целиот грчки народ" во Европска Турција и во Азија. Тој зборувал дека "сите кои веруваат во Христа се Грци". На оваа "мегали идеја", која ги содржела грчките национални стремежи, интелектуалците и тогаш и подоцна ѝ давале соодветна идејна содржина.

Остварувањето на "мегали идејата" почнало веднаш по создавањето на првата грчка држава (1830). Творците на големогрчката идеја брзо ја заборавиле помошта од Македонците, кои придонеле за ослободување на Грција. Тие веднаш ги отфрлиле надежите на Македонците дека ќе помогнат да се ослободи и Македонија. По Балканските војни (1913) грчката територија се проширила за Егејскиот дел на Македонија, Епир и речиси сите острови во Егејско Море, до брегот на Турција, вклучувајќи го и Крит. По Версајскиот договор (1920), се проширила и на територијата на Турција, на просторот околу Измир. По поразот од Ататурковата војска (1922) Грција се повлекла од турското копно, но ги задржала островите. Во 1923 година ги зазела југозападните острови во близина на турското копно, а во 1947 година го приклучила и Додеканез со околните острови. Следејќи ја националната програма, за чие остварување бил постигнат општ национален и политички консен-

зус, со помош на западните сили, особено поддржувана од Велика Британија, Грција успеала за неколку пати да ја зголеми територијата од 1830 година и да го зацврсти државниот суверенитет во сегашните граници.

Можеби најсоодветна оценка за грчката национална стратегија дал францускиот истражувач Виктор Берар, кој истражувајќи ги Македонија и македонското прашање во еден свој труд од 1903 година запишал: "...Франција до скоро не ги познаваше Македонците. Тие за нас беа Трачани, Пеони, склавини, див и речиси митски народ, кој живее некаде на дното на, од нас, непозната земја. Ние не ги познаваме или ги презираме зашто за нив дознаваме од злобните белешки на старите и сегашните Грци. И да ја кажеме вистината, ние и сега не ги познаваме". Зборовите на Берар како денес да се изречени.

За постоењето на македонската нација има докази и во грчката политика. Грчкиот премиер Елефтерос Венизелос на Балканскиот конгрес (1929), а потоа и во тајниот Меморандум (1934), не само што го потврдува постоењето на македонското национално малцинство во Грција, туку и ветува дека тој лично ќе се заложува за задоволување на неговите права. Во Меморандумот, тој истакнува: "Славомакедонците не се чувствуваат ниту Грци, ниту Бугари". На Конференцијата (1930) изјавил: "Ако бараат училишта на свој јазик, јас ќе бидам првиот во Грција што ќе се заложува за нивно остварување". Грчката Влада наложила да се состават читанки за четири нижи одделенија за македонските малцински училишта во новите предели, на нивниот јазичен идиом. Но, Бугарите и Србите протестираше и од Грција побарале читанките да се напишат на бугарски, односно на српски јазик. "За нас, Грците, тоа беше неприфатливо, бидејќи немавме намера да станеме носители на нив-

нација. Ако тоа се случи, ќе треба да се откажеме не само од античка Македонија, туку и од Св. Кирил и Методиј, бидејќи се родени во Солун; од МРО која е формирана во Солун; па и од Гоце Делчев, кој е роден во Кукуш.

Основите на македонската национална стратегија треба да се втемелени врз историските постулати поставени од двајцата најпознати и бесмртни Македонци, Александар Македонски и Гоце Делчев, кои ја прокламираше космополитската филозофија содржана во делото на Александар Македонски и во мислата на Гоце Делчев. Овие двајца бесмртни Македонци се најголемите борци за Македонија. Тие речиси потекнувале од ист крај, имале ист поглед на светот, ист идол Ахил. Александар се сметал за потомок на Ахил по мајка, а Ахил било тајното име на Гоце. Двајцата имале иста цел - создавање македонско општество по мерка на човекот, без оглед на национална, верска и полова припадност, во кое знаењето, способноста и стручноста ќе бидат основно мерило за местото и статусот на секој поединец во општеството. Само такво општествено уредување во Македонија има перспектива. Во таа смисла етничкото и верското шаренило само се богатство во македонската култура, традиција, наука и уметност. Во разговорите за името со Грците македонските институции не треба да се чувствуваат индолентно или да се поставуваат во инфериорна позиција. Веќе нема простор за компромиси. По откажувањето од знамето, измените на Уставот и по прифаќањето на привременото име Македонија нема веќе од што да се откажува. Неопходно е на светот да му се покажат научните аргументи за македонската историја и името, кои се евидентни и многу силни. Од умешноста и способноста сами да си го заштитиме континуитетот ќе зависи и поддршката и признавањето на нашето име.